

**Impact
Factor
2.147**

ISSN 2349-638x

Refereed And Indexed Journal

**AAYUSHI
INTERNATIONAL
INTERDISCIPLINARY
RESEARCH JOURNAL
(AIIRJ)**

Monthly Publish Journal

VOL-III

ISSUE-X

Oct.

2016

Address

- Vikram Nagar, Boudhi Chouk, Latur.
- Tq. Latur, Dis. Latur 413512
- (+91) 9922455749, (+91) 9158387437

Email

- aiirjpramod@gmail.com

Website

- www.aiirjournal.com

CHIEF EDITOR – PRAMOD PRAKASHRAO TANDALE

“अंबड शहरातील माध्यमिक शाळांतील इ. ९ वी व १० वी च्या विद्यार्थ्यांना दिल्या जाणाऱ्या ICT प्रशिक्षणाच्या सद्यस्थितीचा अभ्यास ”

डॉ. दादाराव रामजी चव्हाण

प्राचार्य

ओमशांती अध्यापक महाविद्यालय

अंबड, ता. अंबड,

जि. जालना ४३१२०४

प्रास्ताविक :-

मानवी जीवनाच्या जवळ जवळ सर्वच क्षेत्रात माहिती तंत्रज्ञान उपयुक्त ठरत आहे. आधुनिकीकरण व जागतिकीकरणामुळे ज्ञानाच्या कक्षा दिवसेंदिवस रुंदावत आहेत म्हणूनच प्रत्येकाला माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञानाचा अभ्यास करणे क्रमप्राप्त आहे. या युगात ICT ची भूमिका फार महत्वाची आहे. इलेक्ट्रॉनिक साधन सुविधांच्या माध्यमातून केल्या गेलेल्या माहिती वरील प्रक्रिया स्थानांतरण आणि प्रदर्शन इ. कृतिकार्यक्रमांचा संच म्हणजे ICT होय.

भारतासारख्या विकसनशील देशाला विकासाची उद्दिष्ट्ये गाठण्यासाठी माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञान हे अतिशय उपयुक्त असे माध्यम आहे. म्हणूनच आजचे विद्यार्थी व शिक्षक या तंत्रज्ञानाच्या वापरामध्ये पारंगत व्हावेत, शिक्षण क्षेत्रातील अध्ययन अध्यापन प्रक्रिया समृद्ध व्हावी यासाठी महाराष्ट्र शासनाने सन २०१२-१३ पासून माध्यमिक स्तरावरील इयत्ता ९ वी व इयत्ता १० वी साठी माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञान हा अनिवार्य विषय म्हणून समावेश केला आहे त्यासाठी प्रत्येक माध्यमिक शाळांना ICT Labrotory उपलब्ध करून देण्यात आली आहे.

ICT Lab मार्फत इ. ९ वी व १० वी च्या विद्यार्थ्यांना दिल्या जाणाऱ्या प्रशिक्षणाची उपयुक्तता पडताळून पाहण्यासाठी सदरील संशोधन करण्यात येत आहे.

संशोधनाची गरज :-

आजच्या माहिती तंत्रज्ञानाच्या युगात प्रत्येक व्यक्तीला तंत्रज्ञानाचा योग्य वापर करता येणे ही काळाची गरज आहे. त्या अनुरोधाने विद्यार्थीदशेतच माहिती तंत्रज्ञानाची ओळख व्हावी यासाठी माध्यमिक स्तरापासूनच संगणक साक्षरता निर्माण करण्याचे प्रयत्न होत आहेत. त्यासाठी इ. ९ वी व इ. १० वी च्या विद्यार्थ्यांना संगणक प्रशिक्षणात मार्गदर्शकाकडून प्रशिक्षित करण्याचे प्रयत्न होत आहेत.

या प्रशिक्षणाची उपयुक्तता पडताळून पाहण्यासाठी सदरील संशोधन करणे गरजेचे आहे

संशोधनाचे महत्त्व :-

महाराष्ट्र शासनाद्वारे सन २०१२-१३ पासून इ. ९ वी व इ. १० च्या विद्यार्थ्यांना ICT चे प्रशिक्षण दिले जाते. त्याद्वारे विद्यार्थ्यांची गुणात्मक वाढ कितपत झाली आहे हे पडताळून पाहणे महत्वाचे आहे.

संशोधनाची उद्दिष्ट्ये :-

- १) अंबड शहरातील माध्यमिक स्तरावरील इ. ९ वी व इ. १० वी च्या विद्यार्थ्यांना दिल्या जाणाऱ्या ICT च्या प्रशिक्षणाच्या सद्यस्थितीचा अभ्यास करणे.
- २) सदरील प्रशिक्षणाचा विद्यार्थ्यांच्या गुणात्मक वाढीसाठी कसा लाभ होतो याचा शोध घेणे.
- ३) सदरील प्रशिक्षणाची उपयुक्तता पडताळणे.

संशोधनाची गृहितके :-

- १) सदरील ICT प्रशिक्षणाचा अध्ययन अध्यापन प्रक्रियेत लाभ होतो.
- २) सदरील ICT प्रशिक्षण विद्यार्थ्यांच्या गुणात्मक वाढीसाठी उपयुक्त आहे.

संशोधनाची व्याप्ती :-

- १) सदरील संशोधन हे अंबड शहरातील माध्यमिक विद्यालयातील इ. ९ वी व इ. १० वी च्या विद्यार्थ्यांना दिल्या जाणाऱ्या ICT प्रशिक्षणापुरतेच व्यापक आहे.

संशोधनाची मर्यादा :- सदरील संशोधन केवळ अंबड शहरातील माध्यमिक विद्यालयातील इ. ९ वी व इ. १० वी च्या विद्यार्थ्यांना दिल्या जाणाऱ्या ICT प्रशिक्षणापुरतेच मर्यादित आहे.

संशोधन कार्यपद्धती :- सदरील संशोधनासाठी सर्वेक्षण या संशोधन पद्धतीचा अवलंब करण्यात आला आहे.

न्यादर्श :- अंबड शहरातील चार माध्यमिक विद्यालयात शिक्षण घेणाऱ्या इ. ९ वी व इ. १० वी च्या एकूण विद्यार्थी संख्येच्या ५०% विद्यार्थी न्यादर्श म्हणून निवडण्यात आले आहेत.

संशोधनाची साधने :- सदरील संशोधनासाठी प्रश्नावली या साधनाचा वापर करून माहिती संकलीत करण्यात आली आहे.

संशोधनाचे निष्कर्ष :-

- १) माध्यमिक स्तरावर इ. ९ वी व इ. १० वी साठी ICT प्रशिक्षणासाठी शाळा स्तरावर उपलब्ध संगणक संख्या ही विद्यार्थी संख्येच्या तुलनेत पुरेशी नाही असे १०० % विद्यार्थ्यांचे मत आहे.
- २) सदरील प्रशिक्षण हे ७५ % विद्यार्थ्यांच्या मते तत्त्व मार्गदर्शका कडून तर २५% विद्यार्थ्यांच्या मते शाळातील प्रशिक्षित शिक्षकाकडून दिले जाते असे आढळून आले.
- ३) १००% विद्यार्थ्यांच्या मते सदरील प्रशिक्षण हे शालेय वेळेत दिले जाते असे आढळून आले.
- ४) ७५ % विद्यार्थ्यांनी शाळेत जनरेटरची सुविधा नाही असे मत मांडल्याचे आढळून आले.
- ५) ७५% विद्यार्थ्यांनी प्रशिक्षणा दरम्यान इंटरनेट, पॉवर पॉइंट प्रेझेंटेशन आदी बाबी शिकविल्या जातात असे मत मांडले. तर सुमारे ३० % विद्यार्थ्यांनी प्रशिक्षणात अभ्यासक्रमाला अनुसरून बाबी शिकविल्या जातात असे मत मांडल्याचे आढळून आले.
- ६) ७५% विद्यार्थ्यांनी प्रशिक्षणा दरम्यान येणारी प्रत्येक अडचण प्रशिक्षकामार्फत दूर केली जाते असे मत मांडल्याचे आढळून आले तर २५% विद्यार्थ्यांनी नाही असा प्रतिसाद नोंदविल्याचे आढळून आले.
- ७) १००% विद्यार्थ्यांनी एका वेळी संगणकावर दोन विद्यार्थ्यांना प्रात्यक्षिक कार्य करावे लागत असल्याचे मत मांडल्याचे आढळून आले.
- ८) १००% विद्यार्थ्यांनी प्रशिक्षणा दरम्यान करून घेतल्या जाणाऱ्या कृतीचा शालेय अभ्यासात लाभ होतो असे मत मांडल्याचे आढळून आले.
- ९) १००% विद्यार्थ्यांनी प्रशिक्षणासाठी ठरविलेला अभ्यासक्रम योग्य आहे असे मत मांडल्याचे आढळून आले.
- १०) १००% विद्यार्थ्यांच्या मते प्रशिक्षणाचा कालावधी वाढविण्यात यावा असे मत मांडल्याचे आढळून आले.
- ११) ६५ % विद्यार्थ्यांनी प्रशिक्षणात संगणकीय खेळाचा समावेश असावा असे मत मांडलेले आढळून आले.
- १२) १००% विद्यार्थ्यांच्या मते सदरील प्रशिक्षणामुळे संगणक हाताळतांना आत्मविश्वास वाढला असे मत मांडल्याचे आढळून आले.

प्रशिक्षकांसंबंधीचे निष्कर्ष :-

- १) १०० % प्रशिक्षकांच्या मते ICT अभ्यासक्रमा संदर्भात प्रशिक्षण दिले जाते.
- २) १०० % प्रशिक्षकांच्या मते वेळेअभावी अभ्यासक्रम पूर्ण होत नाही.
- ३) १०० % प्रशिक्षकांच्या मते प्रशिक्षणाचा निर्धारित कालावधी वाढविणे आवश्यक आहे.
- ४) ५० % प्रशिक्षकांच्या मते वीजेची पर्यायी व्यवस्था नसल्याने प्रशिक्षणादरम्यान समस्या निर्माण होत असल्याचे मत मांडल्याचे आढळून आले.
- ५) विद्यार्थी संख्या जास्त असल्यामुळे प्रत्येक विद्यार्थ्याकडे वैयक्तिक लक्ष देण्यात अडचणी निर्माण होतात असे मत १०० % प्रशिक्षकांनी दिल्याचे आढळून आले.

शिफारशी :

१. प्रत्येक माध्यमिक विद्यालयातील माध्यमिक स्तरावरील विद्यार्थी संख्या लक्षात घेऊन त्यानुसार संगणकाची तरतूद करावी.
२. प्रशिक्षणातील सर्व कृती विद्यार्थ्यांकडून पूर्ण करवून घेण्यासाठी योग्य नियोजन करावे.
३. प्रत्येक माध्यमिक विद्यालयात वीजेची पर्यायी व्यवस्था करण्यात यावी.
४. प्रत्येक माध्यमिक विद्यालयातील माध्यमिक स्तरावरील विद्यार्थी संख्या लक्षात घेऊन त्यानुसार संगणका प्रशिक्षकाची तरतूद करावी.

